

Cap a on va la 'NOVA' innovació educativa

Rosa Cañadell*

L'autora es pregunta si el programa Escola Nova XXI suposa una nova onada innovadora o simplement ens trobam davant l'intent d'introduir els principis més neoliberals a l'educació.

La innovació educativa està de moda i això és una bona notícia. De fet, la innovació dins els centres educatius no s'ha aturat mai: millor o pitjor, en la bona línia o en l'equivocada, a les aules, sempre s'acaba innovant. Entre altres coses, perquè constantment hi ha canvis: el perfil de l'alumnat, l'equip directiu, les normatives, les noves tecnologies, els nous problemes, etcètera. Per tant, sempre s'ha d'adaptar la tasca educativa a la realitat que hi ha a l'aula, al centre i a la societat.

El debat, ara, ha sortit de l'aula i comença a aparèixer als mitjans de comunicació, a les xerrades i les jornades, a la formació. Hi ha un munt de propostes: escoles lliures, educació viva, educació emocional, escoles Waldorf, treball per projectes, gammificació, classe invertida, educació maker, programa Magnet,

Design for Change,... i un programa que sembla aglutinar diferents propostes al voltant del que han anomenat Escola Nova 21. Un programa patrocinat per la Fundació Bofill, La Caixa, la Universitat Oberta de Catalunya i el Centre UNESCO de Catalunya.

Aquest programa ja aplega vint-i-sis centres públics i privats considerats avançats i es proposa estendre la innovació a tot el país. De moment, gairebé cinc-cents centres de primària i secundària han sol·licitat formar part del programa, inicialment previst per a dos-cents. Sembla que tothom vol innovar o tothom vol que li posin el segell d'escola avançada.

Realment, estam davant d'una nova onada innovadora o estam assistint a la introducció dels principis més neoliberals a l'educació sota el paraigües de la innovació?

Alguns articles han comparat l'actual embranzida d'innovació educativa amb les que hi va haver en temps de la República i, més endavant, en plena transició. No dubto del bon treball que es fa a molts dels nostres centres educatius ni de la importància de la innovació, però hem d'anar amb compte amb com la feim i els perills que pot comportar.

ELS PRESSUPOSTOS

No deixa de ser curiós que, en un moment en què la despesa destinada a educació ha disminuït de manera exponencial fins a situar-nos a la cua de tota la Unió Europea, en què s'ha augmentat el nombre d'alumnes per aula, s'ha disminuït el professorat, s'han augmentat les hores lectives i s'han congelat els sous, emergeixi la necessitat imperiosa d'innovar. **No devem estar promocionant que no cal invertir més, sinó canviar les metodologies per millorar**

l'educació? No estam rentant la cara a un Departament que inverteix en educació menys de la meitat que la mitjana europea?

La qüestió és que moltes de les noves metodologies que promociona el programa Escola Nova 21 no són tan noves. Ja s'havien duit a terme a molts centres i s'han deixat de fer, entre altres raons, perquè les condicions no ho permetien: el gran nombre d'alumnes a l'aula feia molt difícil un treball cooperatiu i individualitzat, els espais no eren els apropiats per a algunes d'aquestes pràctiques, la normativa feia difícil canviar molts paràmetres, les avaluacions externes no acabaven de quallar amb aquests principis. Com es poden discutir quines metodologies van millor per a l'alumnat si el professorat no té temps ni espais per trobar-se i coordinar-se? Com pot aprendre noves tècniques pedagògiques, el professorat, si s'han retallat 21,6 milions d'euros dels diners destinats a la formació permanent dels docents?

L'ESCOLA PÚBLICA I LA PRIVADA

Les innovacions educatives, tant a l'època de la República com durant la Transició (Declaració de l'Escola d'Estiu Rosa

Sensat de 1976), estaven intrínsecament lligades a la defensa de l'escola pública, laica, plural i democràtica, amb una preocupació especial per arribar a les classes populars i pal·liar les desigualtats. En les etapes anteriors, la innovació anava molt lligada no només a la metodologia, sinó també a les qüestions socials i a l'objectiu de "formar ciutadans i ciutadanes lliures, crítiques i capaces de transformar la societat".

No queda clar que els objectius de la nova innovació també siguin aquests. Per començar, entre els centres escollits com a avançats, n'hi ha de públics, però també de privats concertats, fet que obvia la segregació social que implica la doble xarxa o la concentració d'un sol tipus d'alumnat en alguns centres educatius i, d'aquesta manera, avala la privatització. Tampoc no sembla que es pugui promocionar una escola laica, plural i democràtica en centres que són religiosos, seleccionen l'alumnat i no es gestionen democràticament.

LES EMPRESES PRIVADES

Les innovacions educatives sempre havien partit dels mestres i el professorat, des de les primeres Converses Pedagògiques dels anys 30 fins a les Escoles

d'estiu de Rosa Sensat. Ara, en canvi, sembla que són organitzacions privades les que decideixen i promocionen la innovació i tot plegat sense que el Departament d'Ensenyament, màxima autoritat en l'educació d'aquest país, hi digui gran cosa. Així, no estam promocionant que siguin aquestes entitats les que marquin l'agenda de l'educació i s'encarreguin de la formació del professorat? No és privatització això?

Les empreses i els bancs tenen uns interessos molt concrets i no són precisament un model de comportament ètic i solidari. Què fa Telefónica oferint formació al professorat? Què fa La Caixa subvencionant la innovació? Es tracta que els centres educatius aprofitin la generositat dels bancs i les empreses o que els bancs i les empreses aprofitin les escoles i els instituts per vendre els seus productes (mòbils, ordinadors, tauletes) i els seus valors (individualisme, competitivitat, submissió)?

LA CLASSIFICACIÓ DE CENTRES I LA DESIGUALTAT

Quan feim públic el nom d'aquelles escoles que es consideren innovadores i avançades, quin missatge donam sobre la resta. Són... retardades? Antiquades? Això és una

manera molt subtil de crear una competitivitat entre els centres que és totalment contradictòria amb l'esperit del treball en xarxa o l'aprenentatge entre iguals que precisament defensa aquest projecte.

Etiquetant els centres educatius en diferents categories s'esmicola la xarxa pública i se sotmet l'educació a les lleis del mercat. Diferenciar els centres perquè els pares i les mares puguin escollir el projecte que més els agrada és contrari a oferir igualtat d'oportunitats a tot l'alumnat. Tothom sap que, en una societat tan desigual com la nostra, no totes les famílies tenen la formació ni el temps ni la informació per poder escollir en igualtat de condicions.

LA GESTIÓ VERTICAL

Les noves innovacions, ens diuen, necessiten d'un lideratge fort i d'un projecte de centre propi. Això no vol dir donar suport a la gestió vertical, en què les direccions tenen el poder d'implantar projectes de centre i d'escollir el professorat que creguin convenient? On queda la democràcia i la participació? On queda la diversitat, si tots els centres han d'innovar tal com ho fan aquests vint-i-sis centres? On queda la diversitat pedagògica i la iniciativa dels docents? On queden els criteris objectius de selecció de professorat? Per què, per innovar, és necessari implantar una gestió dels centres públics com la dels centres

privats? Caldria recordar que el període en què més es va innovar a Catalunya, després de la Dictadura, va ser precisament el període en què es va abolir el cos de directors i es va democratitzar la gestió.

EL TIPUS D'INNOVACIÓ

Qui ha decidit quins són aquests vint-i-sis centres avançats? La Fundació Bofill? La Caixa? El Departament? Una comissió...? Amb quins criteris han decidit que són aquests i no uns altres. Hi ha hagut algun tipus de concurs públic?

A partir de quina avaluació, quina evidència o quins estudis s'ha decidit que el que fan aquestes escoles és el millor? No dubto gens que es fan coses molt interessants, de fet, en conec algunes, però amb això no n'hi ha prou per decidir que, ara, per ser una bona escola o institut, s'ha de treballar d'acord amb els principis d'aquests centres. Caldria haver fet algun estudi o alguna avaluació per poder afirmar que la seva metodologia, els seus principis i la seva organització escolar són les millors. I també tenir clar amb quina finalitat: per disminuir el fracàs escolar? Perquè els nois i noies siguin més feliços? Per

treure més bona nota als rànquings PISA? Per fer joves més crítics? Més savis? Més competitius?

En definitiva, cal innovar, sí, però cal fer-ho amb recursos, amb democràcia, sense privatitzacions, sense bancs ni empreses, a tots els centres i a poc a poc, contrastant allò que funciona i allò que no funciona, amb formació, amb la participació del professorat i sense imposicions.

Malgrat tot, aquest rebombori pot portar a una bona reflexió sobre quin model educatiu ens cal per donar resposta no només a allò que demana l'OCDE, les empreses i els bancs, sinó a les necessitats de l'alumnat que haurà d'enfrontar-se a una societat cada cop més desigual i més injusta. Cal que avancem cap a un model educatiu que, a més de noves metodologies, aposti per la igualtat social, per la justícia i per oferir una educació que serveixi per entendre la realitat i doni eines per millorar-la. Cal disminuir i abolir les diferències educatives i desfer la competitivitat entre els centres. Cal que desapareguin els centres privats finançats amb fons públics. Cal una inversió en educació a l'alçada de la UE i unes condicions de treball del professorat que facin possible aquestes i moltes altres innovacions.

* Rosa Cañadell és psicòloga i professora. Exportaveu del sindicat USTEC-STE i membre de la Comissió Promotora #ILPeducacio ■

